דער פורים גראַגער

THE PURIM CRIER

רעדאקטירט פון אונז אליין

ס'לעבע דער גראַגער!

כמעט א וועה געשריי. געווידמעט מיינע קלעגער

פון מעפיסטאפעל.

קומט אהער, איהר שונאים פון ערנסטן! שטעלט אייך אויס אין א גלייכע שו"ה, איהר אלע 'קלאַניסטען', 'זעצערס', 'שקר וכזב'ס', 'ביטראקס', פראסאווס און 'דזשייסעס'! ציהט אן שטייף אייערע 'מאסעלס', נעהמט גראגערס אין די הענט און גראגערט!..

געדענקט אז היינט איז פורים!

און ווייט און ברייט זאל אפהילכען דער מעכטיגער קראך פון סאטירע גראגער און הערען זאל זיך אין דיעזען קראך דער גרויסער, אלוועלטליכער אויסגעשריי: אידען, גראגערט אייך אן!

און אריינדרינגען זאל אט דיעזער אויסגעשריי אין ס. פ. לאקאל, אין קאמיטע רום פון די 'קווינס', אין אלע 'פערבאנדען' און אגודות, אין אלע ספאדיק - דרעהערישע און טשייניק-האקערישע פעראיינען, דראמאטיק און אטלעטיק קלאבס און דערצעהלען זאל עס זיי אז מ'האט זיי אין — ארבעל, אז מ'נויטיגט זיך אין זיי ווי אין פאר א יאהריגען שנעע, אז מ'פייפט אויף זיי!.

חברה, ציהט צונויף אייערע באקען, בלאזט אן די פיסקעס און פייפט, גראגערט און פייפט!

פייפט אויף אסאווסקי'ס סטראשונקעס, סקלאווערס דעבאטען, גאלדשטיינס טש[illegible]ריי, זאלצמאנס סאציאליזם, [illegible] לעווינס יאהודיזם, טשערניאקס [illegible]אריאליזם, מאנדעלבוימס [illegible]איזם, איטשע מייערס חכמות, [illegible]מאנס וויסענשאפט, בלעכמא[illegible]ארישען טאלאנט און [illegible]אליטעט. [illegible] אלע ערנסטע, דאס גאנצע פאלק!

ס'לעבע דער אינטערנאציאנאלער סאטיריזם!

קינדער, קויפט גרויסע בעזעמער און קעהרט!

ריינינט אויס דאס אידישע געסיל פון 'לעקטשורערס', 'דעבאטאנטען', 'פרעזידענטען' און אלע איבעריגע אנשיקענישען! פערלאזט אייך ניט אויף די 'ריינינער'! ווער דארף זיי? ווער?

נידער מיט די קנאקערס! הוררי!..

געדענקט ווייסע חברה'ניקעס! היינט איז פורים!

ווען דער לעבעדיג-טויטער 'גרויסער איד' האט אנגעקוקט ווי אסאווסקי האט דאס צופוטשערט זיין ארטיקעל, האט ער געגעבען א קלאפ מיט'ן פויסט איבער'ן דעסק און אויסגעשריען: טשארט וואזמי! שוין גלייכער שטארבען איידער צו קוקען ווי מען 'פאנראמעוועט' דיין האב און גוטס!...

א. כ.

טעלעגראַמען פון אַלע וועלט טיילען

פון א ביטראק.

קיעוו, רוסלאנד. נאר וואס ערהאלטען דעם 'קענעדער איד' פון לעצטע וואך. פראפ. מאנדעלשטאם שווערט ביי באָרד און פאות אז דעם ארטיקעל וואס אסאווסקי האט 'פ ר י י' איבערזעצט פון רוסיש האט ער קיינמאל ניט געשריעבען... און — דער עיקר — ער איז ביז היינט נאך ניט געשטארבען ער'ט מודיע זיין פון זיין טויט אין צייט

מאנטרעאל, קוויבעק. ראובן בריינין איז אהער אנגעקומען. די אידישיסטען צולויפען זיך פון שטאדט. אלטע גומערען 'הדרור' ווערען 'צוכאפט' ווי מצה וואסער... מ'ערווארטעט א שיללער-סטרייק אין דער היענער ראדיקאלער שולע...

סעלקירק, מאנ. משוגעים-הויז. נאר וואס געבראכט אהער 5 נייע פאציענטען. מ'דענקט אז דאס זיינען קרבנות פון דער לעקטשור-עפידעמיע וועלכע האט געבושעוועט אין די 'קווינס' די לעצטע עטליכע וואכען.

פרס ומדי. די קווין ושתי פלעכט א ראזען קראנץ פאר ה. וויינבערג פאר זיין מענער-פרעסערשער רעדע.

כוש. די פורים שפּילער האבען פעראנשטאלטעט א ריזיגען פראטעסט מיטינג געגען דער וויניפעגער קווינס האל וועלכע נעהמט ביי זיי צו די טאלענטע.

קיעוו, רוסלאנד. זעהענדיג די ארטיקלען און די הספדים, האט פראפ. מאנדעלשטאם א זאג געטהאן: איידער אזעלכע בלאפס, הספדים און רעדנער וועל איך נאך לעבען און לעבען.

נויארק. ווען מילער האט ערהאלטען די ספעציעלע טעלעגראמע פון מארס, אז מאנדעלשטאם לעבט האט ער אויסגעשריען: 'אבער א יא, כ'האב געזאגט! איך האב פריהער געוואוסט אז אלע פייפערס זיינען בלאפערס! אלעס וואס איהר לעזט אין דער 'ווארהייט' איז... 'ווארהייט'.

סטוסאקעס.

מ'רעדט שטארק אז די 'בני ציון' געהען ארײנשיקען פראפעסאר מאנדעלשטאמען א ביל פון די עקספענסעס וואס זיי האבען געליטען ביים מעמאריאל מיטינג לעצטען זונטאג אין די 'בית יעקב'.

. . .

דער מיטינג וועגען לייבאר טעמפעל איז געווען אזוי געקראדעט אז מען האט געמוזט ארויסרופען רעזערוו באליסלייט צו האלטען ארדנונג.

אפי שונאים טראכטען אויס אז מיר זיינען וועניג פראגרעסיוו געזאנען.

א. כ.

המן טאש וויצען.

פון שניאור דזשיימס.

'פורים איז קיין יום טוב און קדחת קיין קרענק ניט'.

א חכמה פאר א דלפן וואס האט א קדחת — פורים...

. . .

אורטהיילענדיג נאך דעם פערגעניגען וואס אחשורוש האט געזוכט ביי ושתין, מוז מען צוגעבען אז די מענערשאפט האט זייט דאן וועניג פראגרעסירט.

. . .

— וואס זשע פארט האט אחשורוש פערלאנגט פון ושתין?

— דער אלטער עובר בטל האט פון איהר געפאדערט זי זאל זיך שטעלען פאר א מיליטער קאמיסיע זיי זאלען איהר אונטערזוכען צי זי טויג פאר א סאלדאט...

. . .

דער אונטערשיעד פון א מאנארכי אמאל און היינט, בעשטעהט אין דעם וואס אמאל איז געווען איין שעהנע פרוי פאר דעם מאנארך אליין, ער זאל קענען ענדערען די לאנד פאליטיק — היינט וואלטען טויזענדע שעהנע פרויען ניט געקלעקט.

. . .

מיר נעהמען וויניפעג אלס ביישפיעל — מיר האבען שוין דא אוועקגעגעבען צוויי אידישע מיידלעך צו צוויי גוי'אישע פאליסלייט — נו, האט איהר פון זיי עפעס אפולע פורים'ס?

פורים ווערטער בוך.

(בעארבייט נאך וועבסטער).

אחשורוש: א פערצייטיגער טפוש וואס האט אין זיך פערקערפערט די אידיאטסטווע פון א צאר ניקאלאי און די 'ספארט' פון א קינג עדווארד.

ושתי: א פרוי וואס האט געקעמפפט געגען מענער רעכטע.

זרש: א ווייב אן ארורה וואס שלייערט אן אונריינעם טעפעל איהר מאן אויף'ן קאפ — דערפאר ווייל ער איז ניט 'אויף'ן פערד'.

אסתר: א אידישע טאכטער וואס האט בעוויזען אז מיט גוטען פיהרט מען מעהר אויס ביי די מענער ווי מיט בייזען.

המן: איינער וואס האט דערלעבט העננען אויף זיין איינענער תליה.

המן בן המדתא: א נאמען נאך וועמען אידען שטעלען... א פייג.

מרדכי היהודי: 'א יאהודישער' ביישפיעל ווי אזוי איינער וואס איז געגאנגען מיט א זאק איבער די 'הויפען' האט זיך דורך זיין ענערגיע ארויפגעארבייט צו א 'משני למלך'.

מרדכי: (ניט מ. פרומין) א מוסר השכל ווי דער צווייטער ווייבס א פעטער האט מעהר דעה איידער אלע נאהענטע קרובים פון דער ערשטער ווייב

פורים נאָטיצען.

פון הבחור הזעצער.

ווען מיר האבען אויסגעשטודירט די פאוסטערס פון 'אחשורוש' האבען מיר ערשט דערזעהן אויף וואס פאר א ניעדעריגע שטופע אין קונסט די תלמוד תורה פיהרער שטעהען.

שטעלט זיך פאר: מען נעהמט אזא ראלע ווי 'ויזתא' און מען גיט עס אוועק צו א קליין פאיטשיקיל.

פע, כלעבען, איהר מענט זיך שעהמען, אזא ראלע שפיעלט דאך דער פרינציפאל אויכגעצייכענט.

. . .

שווייגען איז גאלד — זאגט א שפריכווארט. איך זאג עס אקעגען מיר אליין. איך האב זיך בעדארפט אויסרעדען אז צוליעב גודמאנס ראמאן לעז איך ניט דעם 'קענעדער אדלער', געהט אוועק אסאווסקי — אויך א שרייבער — און שרייבט ארײן עפעס אין יענער צייטונג. חלש'ט ער דאך אוועק איך זאל דאס איבערלעזען. קעטשט ער מיך ביים מעמאריאל מיטינג, דריקט מיך צו צו מעריב וואנד פון בית יעקב שוהל און אריינגעהאקט אין גאנצען דעם ארטיקעל ביז ענדע.

נאכ'ן איבערלעזען האב איך איהם מבטיח געווען אז אויב דער רעדאקטאר וועט ניט זיין קיין גזלן און רחמנות האבען אויף'ן זעצער, וועט דאס 'אנטיקעל' פערנעהמען א גאנץ שעהנעם פלאץ אין — ווייסט בעסקעט.

. . .

אפי מען זאגט אז דער פעראיין 'אידישע יוגענד' טהוט גאר ניט אויף. אט האט ער דאך שוין אוועקגעשיקט א מעסענער אויף יענער וועלט. מיר קענען דאך מעהר ניט פאדערען. דער פעראיין איז דאך נאך גאר א יונגער.

. . .

איך זאג אייך אז מען דארף נור שרייען: גוואלד!

א יונגערמאן געהט ארויף אויף דער ביהנע און הייסט א 'לעקטשורער' נעהן לערנען. באלד אבער פערגעסט ער אז ער אליין האט ניט געוואלט לערנען טאקע פון דעם זעלבען לעקטשור, אז א קאץ מיט אן ענדיק איז ניט קיין באר און נעהט פרעגען 'מיט וועמען'?

. . .

איך מאך אויפמערקזאם אונזער 'מעפיסטאפעל'. פארינע וואך האט ער אויסגערעכענט די בלאסע בעשעפענישען און נאר פערגעסען אריינצורעכנען אויך מאנדעלבוימען.

נעהמט דאס אין אכט!

. . .

פון דער 'דעבאטע' צווישען אסאווסקין און מאנדעלבוימען האבען מיר שוין א גוטען בעגריף וועגען זייערע אייגענע פערזענליכקייטען...

עס איז טאקע מעהר ניט ווי רעכט

בריעף קאַסטען.

מאנדעלבוים: ניין, המן-טאש איז ניט קיין לשון קודש ווארט.

י. טשערניאק: אוודאי איז שלום אש א גע'מל'טער. מיר האבען מיט איהם געלערענט אין איין חדר...

די זלמן'קע: וואס איהר ווייסט נאר ניט אז סקלאווער איז א פראנצויז? — נעהמט שוין געהט, איהר נארט אפ.

ראזענטהאל: מיר ווילען אייך ניט ערוב'ן, נור פ. שעפס שווערט אז מ'מעג גלויבען 18 אידזשענטס, אז די פראגער איז ניט קיין מאנספיל.

ריטשמאן: מילא נו, צי ס'גראמט זיך צי ניט, אויך מיר א דאנה. זאגט נאר בעסער, פרנסה האט איהר?

מילער: ניין, דאס מיידעל האט נאך ריטשמאן'ען ניט געמאכט קיין בלויע אויגען.

זיננער: וואס, איהר געהט טאקע חתונה האבען? הלואי גאטעניו. ס'זאל אייך אזוינס פע־געהן אז איהר זאלט אן אונז און אן אונזער 'דרעקשאן' פערגעסען.

ראלער: יא ס'דא אזעלכע וואס נעהמען אמאל געלד פאר פאליטיק.

שמואל מיט דער בולבע: קיין שריפטען שיקען מיר ניט צוריק, מיר ווילען איהר זאלט דוקא קומען אין אפיס אריין. א, האבען מיר א זעצער, א רעגעלער טשעמפיאן.

רופא חולים: צו א קאטאר אין נאז, איז דוכט זיך גוט סמאלע טרינקען.

זיסעל די קרופניטשקע: וואס, איהר האט שוין נאך א העכט. א געזונד אייך אין קאפ. איהר זייט א מאלאדיעץ א ווייבעל, בנאמנות.

י. גורעוויץ: זאל גאט געבען אנדערע זאלען שטענדיג גנב'ענען און צו אייך זאל מען זיך טשעפען. מיר זאגען עס קענען דעם ארטיקעל, דאס געוויסע ארטיקעל.

ראמאניסט: ס'איז לאו דוקא. אנדערע פערפאסען אמאל אין איינענע זאך אויך.

ליטאי: טאקע, איהר זיינט טאקע א הינער? שרייבט אונז, פליעז, אייער אדרעס מיר'ן צו אייך שיקען אונזער פרעסמאן, אט דעם בחור'ל מיט די לאנגע הענט, אי, ווארנט ער טהייער!

אז יעדער איינער זאל אליין דערצעהלען זיינע איינענע מעלות...

. . .

צום ערשטען מאל אין דער געשיכטע פון וויניפעג האבען אונזערע 'גדולים' ניט געהאט קיין געלעגענהייט צו גודיען אונז.

דאס איז געווען פארינען זונטאג ווען דער עולם האט אבגעטהאן אויף טערקיש און איז ניט געקומען צו דעם מיטינג.

ענדליך האבען מיר דאך פארט געזיגט איבער אונזערע 'גדולי הדור'.

לייבאָר טעמפּל מיטינג.

רעפארט פון מיר אליין.

געקומען בין איך אויף דעם מיטינג פאר דער צייט און פערכאפט א באקס סיט כדי צו קענען הערען אי די רעדנער, אי דאס פובליקום.

ווען עס איז געקומען די 'געזעצליכע' צייט צו עפענען דעם מיטינג איז געווארען א פראגע: פאר וועמען?

זאל מען עפענען דעם מיטינג פאר די 'בעסטעלטע' טשערס? וועלען די ניט 'בעסטעלטע' טשערס אוועק'הרג'ענען דעם מוטה ביי די רעדנער? זאל מען עפענען פאר די 4 ווענט? איז אן עבירה די געלד. עס קאסט דאך פינף דאלאר א וואנד! איז געבליבען מ'זאל ארויפשיקען דעם טשערמאן (וואס האט געזאלט זיין) ער זאל ערקלעהרען די אורזאכען ווארום דער מיטינג קען ניט שטאטפינדען.

האט זיך דער קוירטען אויפגעהויבען און די געשטאלט פון א טשערמאן האט זיך בעוויזען און די פאר הונדערט ווייבערשע און מענערשע אויערען האבען געהערט פאלגענדעס: 'אזוי ווי היינט איז א טאג פון פאסירונגען, נעמליך: די אמעריקאנער פרעסע האט אוועק'גע'הרג'ט דר. מאנדעלשטאם און היינט בעקלאגט מען איהם און אזוי אנדערע גרויסע פאסירונגען וואס האבען פאסירט גראדע היינט, האבען פערהינדערט א גרויסען עולם צו קומען, דעריבער וועט איהר אזוי גוט זיין קומען אויף דעם גרויסען מאס מיטינג אין א פאר וואכען ארום'.

דאס ווערטהע פובליקום האט פערשטאנען דעם טשערמאן, און זאגענדיג 'השיבנו נאזאד', אוועק פון די 'קווינס'.

(פארטזעצונג אויף נעקסטען מיטינג).

דאָס איז שוין גאר ניט קיין וויץ.

פאר גוטע פרינטינג ארבייט אין אלע שפראכען ווענדעט זיך צום

קענעדער איד

823 מיין סטריט

פהאן סט. דזשאהן 1454

די אינטערעסאַנטע אַרטיקלען אין די מאָרגענדיגע צייטונגען.

פון הבחור הזעצער.

בוראסא האלט אין פארלאמענט א רעדע, אז דאס בעסטע און שעהנסטע פאלק וואס עס גיט נאך אויף דער וועלט איז דאס אידישע און ס'איז גאר קיין פראגע ניט וואס מ'מוז זיי אריינלאזען אין קענעדא און געבען זיי די בעסטע רעגירונגס שטעלען, נור אויך די קענעדער בכלל און די פראנצויזען בפרט דארפען זעהען צו אסימילירען זיך מיט די אידען אום פון זיי אליין זאלען אויסוואקסען גרויסע מענשען, גאונים, און אז עס קומט צו עפעס זאל מען ניט דארפען געהן לייען קיין העלדען ביי די 'זשידעס'.

און בוראסא ענדיגט זיין רעדע מיט די ווערטער: מיר מוזען אליין שאפען אזוינע גרויסע פובליציסטען ווי סקלאווער, אזעלכע פראפעסארען ווי מאנ-דע צוים, פאליטישענס ווי זאלצמאן, כלל טהוער ווי אסאווסקי, פילאנטראפען ווי די וויניפעגער, רעדנער ווי פישמאן, לעקטשורער ווי וויינבערג און גלאט גרויסע מענשען ווי האחים פראסאוו.

די איבעריגע ארטיקלען זיינען אויך גאנץ אינטערעסאנט און דערום וועלען מיר אין קורצען איבערגעבען דעם אינהאלט פון זיי:

גאמפערס ציהט צוריק זיינע ווערטער וועגען דער אימיגראציאנס פראגע;

עקס פרעזידענט רוזוועלט לויפט אויף'ן רויטען טיקעט;

דער 'פארווערטס' האט ארויסגעווארפען דעם 'בינטעל בריעף' און געווארען א סאציאליסטישע צייטונג;

די גענאסען פון דזשארוויס האבען זיך פערשריבען אלס מעמבערס אין פעראיין 'אידישע יוגענד' און ווערען הייסע נאציאנאליסטען;

די אנארכיסטען האבען אויסגעפייפט וויינבערגס א לעקטשור;

די קינדער וועלכע געהען ארויס פון תלמוד תורה קענען גאנץ פיין עברי;

דער אידישער טהעאטער האט אנגעהויבען שפיעלען אמ'תע ליטעראַרישע ווערק;

און דאס לעצטע, אז די ווערטער 'שיני' [illegible] האט מען ארויסגעווארפען פון [illegible] לעקשיאנערים.

שלח מנות

צו די 'שבת אויבס' קאסטימער.

פון ז. פראסאוו.

ריטשמאנען: א כלה — צו העלפען איהם רודערען זיין טרוימענדען ים שיפעל צו די 'ברעגעס' פון דער ווירקליכקייט.

סקלאווערען: זרש'עס 'טעפעל' — כדי צו אונטערשיידען מארור המן ביז ברוך מרדכי.

אסאווסקין: א קאמיטע פון א קוריאזיטי פעראיין וואס זאל אויף'ן גרונד פון 'כאפ דעם גנב' פאליטיק, איהם אונטערזוכען אויב ער איז ניט קיין אנדרוגינוס.

זאלצמאנען: א נאמינייישאן פאר א פורים רב.

קלעאפאטרא'ן: דעם שרביט הזהב.

דעם קלענערען 'בחור הזעצער': א פוס בענקעלע אויף וועלכען צו שטעלען זיך ווען ער דארף עפעס שרייבען איבער 'העכערע' זאכען און מענשען.

י. טשערניאקען: קרעדיט, ווארים פיהרען א 'טשער' קען ער און ניט געג. ניומאן.

איטשע מייערען: א [illegible]ורים קוילעטש

שלח מנות לכבוד פורים

אויסגעטהיילט נאכ'ן אלף בית

פון הבחור הזעצער.

אנארכיסטען: א פעקיל 'טשואינג טאבעקא' צו פערווירקליכען די אויסמישעכץ [אסימילאציאן בלע"ז].

אסאווסקין: א פאריזען זיץ אויף 2 בענקלעך.

ברוך'לען: א משה וואס זאל איהם ארויסציהען פון מצרים.

נעגאסען: א פאאר פעסלעך דייטשע אדער מילוואקי'ר ביער.

דלפנים פון וויניפעג: אביסעל מעביל צו פער'משכן'ען ביי די גמילות חסדים פעראיינען.

הבחור הזעצער — מיר אליין — וועל איך ווינשען: יעדע וואך כאטש איין קאלום אין 'שבת אויבס'.

וויינבערגען: א ווייב אן ארורה.

זאלצמאנען: נאך א פעדארענקא קיים

פאר זיין אכטונג געבען אויף די שקצים וואס פאשען די 'פאלירטע קוה'.

א. מאנדעלבוימען: א ידיעה וואס פאר א סארט חנוך ער דארף האבען [illegible] אסאווסקין.

חברה גדולים: א נאציאנאל ראדיקאלע שולע.

טעריטאריאליסטען: א שטיקעלע 'טשילי'.

יונגנד פעראיין: א אידי שען מלמד.

ביטראקען: א גלעקיל צום בייסיקל.

ליטאי'ען: א בלעטיל פאר קארעספאנדענציעס.

מאנדעלבוימען: א טלית און תפילין.

נעמעצען: א פאקעט געאגראפיע.

סני נהור'ען: א לעקיש א רעדאקטאר אויף צו דרוקען זיינע סקיצען און ניט הייסען איהם זיי שיקען אין 'דאס נייע לאנד'.

סקלאווערען: נאך אן איטשע מייער אויף זיין קאפ.

עלקינען: [דער רעדאקטאר האט אויסגעמעקט דעם וויץ. ווארט שוין צו אויף נעקסטען פורים, כ'וועל אייך שוין מסתם אריינקיפעצען].

פראסאוו ז.: א בעסערע פאונטיין פען מיט ניט קיין וואסערדיגע טינט...

פראסאוו י.: א געלעגענהייט צו זיין טשערמאן.

פישמאנען: א חוט המשולש — א טראק צום רעדען, וואסער צום טרינקען און חברה צו[illegible]שען.

ציוניסטען: פראפ. מאנדעלשטאמס תחית המתים.

קאלאניסטען: א 'גארא'.

ראדיקאלער קאלאניע: א לייבאר טע[מ]פעל, ד. ה. אן אייגענע הויז וואו צו רייסען זיך.

ריטשמאנען: זיינע ווידמענונגען צוריק.

שושנה'ן: א אידישע מיידעל אנשטאט א פוילישער שיקסע.

תלמוד תורה: ווענטילאציע.

ווען סקלאווער האט אין שוהל געהערט לייענען די מגילה, האט ער זיך אויפגעשטעלט און געוואלט אבלייקענען מיט היסטארישע פאקטען, וועלכע ער האט נאך מיטגעבראכט פון פראנקרייך, די גאנצע מעשה און האט געוואלט בעגייען דעם 'וויינבערג' סקאנדאל.

אבער דא האט זיך דער פרעזידענט פון שוהל איינגעשפארט און געזאגט: 'ביי אונז שטעהט בפירוש אין דער מגילה 'אין אונס' — קיינער האט ניט געגייט — און מיר דארפען דערום דא ניט האבען קיין [illegible]הערס... נעהט אייך געזונדערהייט...